Tuomioistuinvirasto
Domstolsverket

Lausunto
15.6.2026

TIV/854/2026

Julkinen

Eduskunnan lakivaliokunta
lav@eduskunta.fi

Viite: HE 107/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle kuolinpesän sähköistä asiointia koskevaksi lainsäädännöksi

Kirjallinen asiantuntijalausunto

Tuomioistuinvirasto pitää kuolinpesän sähköisen asioinnin edistämistä kannatettavana. Tuomioistuinvirasto kiinnittää lausunnossaan huomiota seuraaviin aiheisiin

- pesänselvittäjän ja toimitsijan yksilöiminen henkilötunnuksella
- vaikutukset viranomaisten toimintaan ml. kustannukset
- tiedoksianto kuolinpesälle tuomioistuinasioissa
- pesänselvittäjän ja -jakajan hakemisen sujuvoittaminen
- toimeenpano ja seuranta

Pesänselvittäjän ja toimitsijan yksilöimisestä henkilötunnuksella

Tuomioistuinvirasto on aiemmassa lausunnossaan ilmoittanut, että pesänselvittäjiä ja toimitsijoita ovat usein asianajajat tai muut lainoppineet avustajat ja että heidän henkilötunnuksiaan ei tällä hetkellä toimiteta tuomioistuimelle eikä kirjata sen asianhallintajärjestelmään ja ettei se olisi tarpeen asian käsittelemiseksi tuomioistuimessa.

Tämä kuvaus nykytilasta pitää edelleen paikkansa, mutta tilanne on muuttumassa. Asianajajien ja muiden lainoppineiden avustajien henkilötunnus voidaan jatkossa tallentaa yleisten tuomioistuinten asianhallintajärjestelmään. Tämä on tullut tarpeelliseksi, jotta voidaan mahdollistaa sähköisen asiointipalvelun käyttö myös heille. Tuomioistuimen asianhallintajärjestelmä voi tulevaisuudessa saada henkilötunnuksen asiamiesrekisteristä tehtävän nimihaun avulla, jolloin asianosaisen tai hänen asiamiehensä ei ole tarpeen toimittaa sitä tuomioistuimelle. Tuomioistuimilla ei kuitenkaan tämänkään jälkeen tule olemaan kaikkien pesänselvittäjiksi ja toimitsijoiksi määrättävien henkilöiden

henkilötunnuksia, joten tämä on syytä ottaa huomioon järjestelmäkehityksessä ja esityksessä tämä onkin jo huomioitu.

Vaikutuksista viranomaisten toimintaan

Esitykseen on kirjattu, että Tuomioistuinvirasto on arvioinut tuomioistuinten ilmoitusten automatisoimisen edellyttämien järjestelmämuutosten kertaluontoiseksi kustannukseksi noin 150 000 euroa. Tähän on varattu rahoitus valtiovarainministeriön momentilta 28.70.01 Toimintatapojen ja digitalisaation kehittäminen (s. 28). Tuomioistuinten ilmoitusten automatisoimisen edellyttämät järjestelmämuutokset on tarkoitus toteuttaa vuoden 2027 aikana, joten on odotettavissa, että ilmoituksia joudutaan tekemään manuaalisesti ennen kuin tarvittavat muutokset on saatu toteutettua, kuten esityksessäkin on mainittu.

Esityksessä (s. 26) on todettu yleisemmällä tasolla esityksen taloudellisista vaikutuksista, että esityksellä luodaan uusi palveluja ja niihin liittyviä viranomaistehtäviä, jotka aiheuttavat julkiselle taloudelle kustannuksia. Edelleen esityksen mukaan nämä kustannukset katetaan uudistuksesta koituvilla viranomaissäästöillä ja palvelumaksuilla, joten valmistelussa ei ole tunnistettu tarvetta viranomaisten lisämäärärahaesityksille.

Tuomioistuinvirasto toteaa, että uudistuksesta ei koidu palvelumaksuja tuomioistuinten osalta. Ratkaisutietojen toimittaminen osakasrekisteriin on tuomioistuimille uusi tehtävä, eikä sen käyttöönotto tuota tuomioistuimille säästöjä. Viranomaissäästöjen saavuttaminen tuomioistuimessa edellyttäisi,

- että kuolinpesän puolesta asiointi voidaan ottaa käyttöön eri asiointipalveluissa
- että tuomioistuimissa voidaan hakea tietoja osakasrekisteristä rajapintaratkaisulla esimerkiksi pesänselvittäjähakemusten vireilletulon yhteydessä, kun on tarkistettava, ketkä ovat kuolinpesän osakkaita ja
- että tiedoksiantoja kuolinpesälle voitaisiin toimittaa yhteyshenkilölle sen sijaan, että niitä olisi tarpeen toimittaa jokaiselle kuolinpesän osakkaalle erikseen.

Edellä mainituista kaksi ensiksi mainittua edellyttäisi lisämäärärahaa. Viimeksi mainitusta tarkemmin jäljempänä.

Jos tuomioistuinten asiakkaat voisivat asioida kuolinpesän puolesta tuomioistuinten asiointipalvelussa eikä heidän tarvitsisi toimittaa mahdollisesti laajojakin sukuselvityksiä tuomioistuimille tarkistettavaksi, muutokset voisivat joissakin tapauksissa nopeuttaa ja tehostaa tuomioistuinmenettelyjä. Hyötyjä olisi saavutettavissa pesänselvittäjän ja toimitsijan määräämisprosessien lisäksi myös monenlaisissa muissa tuomioistuinprosesseissa, niin siviili- kuin rikosprosesseissa, joissa kuolinpesiä on kuultava.

Tuomioistuinviraston näkemyksen mukaan muutoksista aiheutuu kuitenkin tuomioistuimille enemmän kustannuksia kuin säästöjä. Esityksessä on jo huomioitu hetkellinen manuaalityön lisäys ratkaisutietojen lähettämisestä osakasrekisteriin. Vaikka ratkaisutietojen ilmoitusten lähettäminen automatisoidaan, niin tuomioistuimille aiheutuu lisätyötä siitä, että seurataan, että ratkaisutiedot lähtevät järjestelmästä. Lisätyötä tulee aiheutumaan myös siitä, kun tarkistetaan tietoja osakasrekisteristä, ja siitä, kun tarkistetaan, onko osakasrekisterissä merkityillä tiedoilla julkinen luotettavuus vai ei. Jos ei ole, tuomioistuimet voivat joutua pyytämään tuomioistuimen asiakkailta täydennystä.

Muutokset edellyttävät tuomioistuimilta uusien toimintatapojen omaksumista ja henkilökunnan kouluttamista. Lisäksi tuomioistuinten asiakkaita on ohjeistettava, miten muutokset vaikuttavat esimerkiksi pesänselvittäjän ja -jakajan hakemismenettelyyn (esimerkiksi mitä selvityksiä tuomioistuimelle on toimitettava, jos osakasrekisteriin on ilmoitettu sellaisia tietoja, jotka ovat ainakin osittain poistaneet perustietojen julkisen luotettavuuden).

Tuomioistuinviraston arvion mukaan nykyisten määrärahojen puitteissa ei ole saavutettavissa niitä hyötyjä, mitä tässä esityksessä tavoitellaan, kuten kuolinpesien asioinnin helpottumista tai tuomioistuinmenettelyn sujuvoittumista.

Tiedoksiannosta kuolinpesälle tuomioistuinasioissa

Perintökaaren perunkirjoitusta koskevan 20 luvun 2 §:ä koskevissa säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 150) todetaan, että ”kuolinpesän yhteyshenkilö ottaisi vastaan kuolinpesää koskevat tiedoksiannot, ilmoitukset ja tiedustelut. Ilmaisulla kuolinpesälle kohdistetut tiedoksiannot, ilmoitukset ja tiedustelut tarkoitetaan laaja-alaisesti kaikkia sellaisia yhteydenottoja, jotka on osoitettu kuolinpesälle riippumatta siitä, onko ne lähettänyt viranomainen vai yksityinen taho.”

Hallituksen esityksessä (s. 11) on mainittu, että ”tiedoksiannosta hallintoasioissa on hallintolain (434/2003) 57 §:n 2 momentissa säädetty tiedoksiannon toimittamisesta kuolinpesälle toimittamalla se sille pesän osakkaalle, jonka hallussa pesä on, tai pesänhoitajalle. Jos kuolinpesä on usean osakkaan yhteisessä hallinnossa, tiedoksianto voidaan toimittaa yhdelle heistä. Osakkaan on puolestaan ilmoitettava tiedoksisaannista muille pesän osakkaille.”

Oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 14 §:n 2 momentin mukaan ”Tiedoksianto kuolinpesälle toimitetaan kuolinpesän osakkaille. Jos pesänselvittäjä on määrätty pitämään huolta pesän hallinnosta, tiedoksianto toimitetaan hänelle. Tiedoksianto voidaan toimittaa myös sille, joka hoitaa pesän omaisuutta, vaikka kuolinpesä ei olisikaan pesän osakkaiden hallinnossa, tai sille, jolla muutoin on oikeus edustaa kuolinpesää ja käyttää puhevaltaa kuolinpesän puolesta. Tiedoksiannon vastaanottajan on viipymättä toimitettava kullekin osakkaalle ja, jos tiedoksiannon vastaanottaja on pesän osakas, sille, jonka hallinnossa pesä on, jäljennös saamistaan asiakirjoista.”

Edellä mainittuja tuomioistuinmenettelyjä koskevia lainkohtia ei ole ehdotettu muutettavaksi. Tiedoksiannon toimittamista tuomioistuimissa selkiyttäisi, jos tuomioistuinmenettelyjä koskevia pykäliä täsmennettäisiin, milloin tiedoksiantoja kuolinpesälle voitaisiin toimittaa hallinto- ja yleisissä tuomioistuimissa ainoastaan kuolinpesän yhteyshenkilölle ja että tällöin hänen tulisi puolestaan ilmoittaa tiedoksisaannista pesän osakkaille. Tämä edellyttäisi pohdintaa, milloin tiedoksianto voitaisiin toimittaa vain yhteyshenkilölle ja missä asioissa tiedoksianto olisi tarpeen toimittaa kaikille kuolinpesän osakkaille.

Pesänselvittäjän ja -jakajan hakemisen sujuvoittaminen

Voimassa olevan perintökaaren 19 luvun 3 §:n mukaan, kun hakemus pesänselvittäjän määräämisestä tehdään, on samalla ilmoitettava pesän osakkaat ja testamentin toimeenpanija, milloin sellainen on määrätty, sekä näiden kotipaikat. Jos perunkirjoitus on

toimitettu, on hakemukseen liitettävä perukirjasta oikeaksi todistettu ote, josta käy selville pesän tila ja varojen laatu.

Lisäksi perintökaaren 23 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan ”oikeus määrätköön hakemuksesta sopivan henkilön pesänjakajaksi. Milloin pesän laatuun tai laajuuteen katsoen taikka muusta erityisestä syystä on tarpeen, voidaan määrätä useita pesänjakajia. Hakemukseen on liitettävä jäljennös perukirjasta.”

Käytännössä kun pesänselvittäjän määräämistä haetaan käräjäoikeudelta, liitteenä on nykyään oltava:

- Jos perunkirjoitus on toimitettu: ote tai jäljennös perukirjasta ja täydellinen sukuselvitys tai maistraatin/DVV:n vahvistama perukirjan osakasluettelo.
- Jos perunkirjoitusta ei ole toimitettu: täydellinen sukuselvitys vainajasta.

Kun pesänjakajan määräämistä haetaan käräjäoikeudelta, liitteenä on nykyään oltava:

- Ote tai jäljennös perukirjasta ja täydellinen sukuselvitys tai maistraatin/DVV:n vahvistama perukirjan osakasluettelo.

Esityksessä ei ole pohdittu sitä, miten tuomioistuinprosessi pesänselvittäjää ja -jakajaa haettaessa muuttuisi. Kun tavoitellaan omaisten asioinnin sujuvoittamista, näiden mainittujen lainkohtien päivittämistä voitaisiin harkita siten, ettei esimerkiksi sukuselvityksiä olisi tarpeen toimittaa tuomioistuimelle, jos tarvittavat tiedot olisivat tuomioistuimen saatavilla osakasrekisteristä.

Toimeenpanosta ja seurannasta

Hallituksen esityksen toimeenpanoa ja seurantaa koskevassa luvussa on todettu, että ”osana selvitystä tulisi kiinnittää huomiota erityisesti siihen, miten sääntelyllä tavoitellut vaikutukset ovat toteutuneet omaisten asioinnin sujuvoittamisen ja viranomaistoiminnan tehostamisen näkökulmista. Lisäksi tulisi seurata uudistuksen vaikutuksia esimerkiksi hallintotuomioistuinten toimintaan.”

Tuomioistuinvirasto kiinnittää huomiota siihen, että tulisi seurata uudistuksen vaikutuksia myös yleisten tuomioistuinten toimintaan ja myös tuomioistuinten resurssitarpeisiin.

.

Erityisasiantuntija Heidi Lindqvist

Tiedoksi Tuomioistuinviraston ylijohtaja
Tuomioistuinviraston osastonjohtajat

Käyntiosoite: Silkkitehtaantie 5 C, Vantaa • Postiosoite: PL 100, 00085 Tuomioistuinvirasto • Vaihde: 029 56 50500 Besöksadress: Silkesfabriksvägen 5 C, Vanda • Postadress: PB 100, 00085 Domstolsverket • Växel: 029 56 50440 tuomioistuinvirasto@oikeus.fi • www.tuomioistuinvirasto.fi